

Handreiking macrodoelmatigheidsdossier voor instellingen

1. Inleiding

De macrodoelmatigheidstoets door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) en de Minister van OCW vindt plaats aan de hand van de criteria die in de Regeling Macrodoelmatig opleidingsaanbod 2023 (hierna: de Regeling) zijn vastgelegd. Om de instellingen te ondersteunen bij het opstellen van een dossier voor de macrodoelmatigheidstoets is deze handreiking opgesteld.

Deze handreiking is geen extra of alternatief beoordelingskader. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan dit document.

De handreiking bestaat uit drie onderdelen: een beschrijving van de procedure, een beschrijving van de formele vereisten die aan het dossier worden gesteld en een richtlijn voor de inhoud van het dossier.

2. Procedure

Een macrodoelmatigheidsaanvraag wordt ingediend bij de CDHO. De CDHO adviseert de Minister van OCW over de aanvraag. De Minister neemt het besluit.¹ Er zijn geen kosten verbonden aan het indienen van een aanvraag. De procedure duurt in beginsel acht weken.

Het macrodoelmatigheidsbesluit voor een nieuwe opleiding is tien maanden geldig. Het is dus raadzaam om zo snel mogelijk het accreditatiedossier bij de NVAO in te dienen, nadat de Minister een positief macrodoelmatigheidsbesluit heeft genomen. Gelijktijdige indiening is ook mogelijk, maar dan draagt de instelling het risico dat de opleiding niet bekostigd wordt als de macrodoelmatigheid van de opleiding negatief beoordeeld wordt. Het macrodoelmatigheidsbesluit voor een nieuwe vestigingsplaats of verplaatsing is zes maanden geldig. Deze termijn is korter omdat bij het realiseren van een nieuwe vestigingsplaats of verplaatsing geen toets door de NVAO plaatsvindt. Als de geldigheidsduur van het macrodoelmatigheidsbesluit is verlopen, moet er een nieuwe aanvraag worden ingediend.

Voorafgaand aan het indienen van een dossier gaat de CDHO graag in gesprek met aanvragers om de criteria in de Regeling toe te lichten en om procedurele tips mee te geven. Het bureau kan geen proefversie van het aanvraagdossier met een aanvrager bespreken; dan zou de CDHO meewerken aan een aanvraag en dan zou het bureau vooruitlopen op een oordeel van de commissie.

Zodra een macrodoelmatigheidsdossier is ingediend bij de CDHO verstrekt de CDHO alleen procedurele informatie om de zuiverheid in de besluitvorming niet te verstoren.

Als de CDHO heeft geadviseerd en de Minister van OCW een besluit heeft genomen kan de aanvrager of een andere instelling het niet eens zijn met dat besluit en/of vragen hebben over

---

¹ Het advies en het besluit beperken de toestemming in beginsel tot de varianten die worden aangevraagd.

de inhoud. Nadat het besluit is genomen kan de aanvrager een gesprek aanvragen met het bureau van de CDHO, waarin het bureau het advies van de commissie kan toelichten. De aanvrager kan vervolgens beslissen om een nieuwe, verbeterde aanvraag in te dienen, het besluit te accepteren of om bezwaar te maken tegen het besluit. Een belanghebbende kan ook bezwaar maken tegen het besluit. Een (pro forma) bezwaar moet binnen zes weken nadat het besluit is genomen worden ingediend bij de ambtelijke bezwarencommissie van DUO. Bij een bezwaarzaak is de CDHO geen partij.

3. Formele vereisten (zie ook bijlage 1: Richtlijnen indiening aanvraag)

3.1 Voornemen kenbaar maken

Een instelling die van plan is een macrodoelmatigheidstoets aan te vragen kondigt dit voornemen aan bij de CDHO via info@cdho.nl (art. 3 van de Regeling). Dat kan in de periode tot 15 maart en tot 15 september van elk kalenderjaar. De CDHO publiceert het overzicht van deze voornemens op 31 maart en 30 september van elk kalenderjaar op de website www.cdho.nl.

Het aankondigingsformulier is beschikbaar op de website van de CDHO.

De CDHO geeft elke aankondiging van een voornemen een kenmerk. Als de instelling vervolgens (binnen 12 maanden na publicatie van het voornemen) de macrodoelmatigheidsaanvraag indient, wordt daarbij ook het kenmerk van de aankondiging vermeld.

3.2 Indiening aanvraagdossier

Een macrodoelmatigheidsdossier wordt digitaal ingediend via info@cdho.nl.² De behandeltermijn van acht weken begint te lopen zodra de CDHO het volledige dossier heeft ontvangen. De basis van het dossier wordt gevormd door het aanvraagformulier (www.cdho.nl/procedures). Het aanvraagformulier moet in het Nederlands worden ingevuld. Het aanvraagformulier wordt volledig op de website van de CDHO gepubliceerd zodat eenieder kennis kan nemen van het voornemen. De persoonsgegevens die de aanvrager aanlevert (zoals het emailadres en telefoonnummer van een contactpersoon) worden voor publicatie op de website verwijderd.

Naast het aanvraagformulier bevat het dossier tenminste een aanbiedingsbrief namens het College van Bestuur, een beschrijving van het afstemmingsoverleg dat de aanvrager heeft gevoerd met andere belanghebbende instellingen en (een link naar) alle bronnen waarnaar verwezen wordt in het aanvraagformulier. Bronnen die te vinden zijn op www.cdho.nl/kennisbank hoeven niet te worden meegestuurd. In de aanvraag moet specifiek verwezen worden naar vindplaatsen in deze bronnen. Bij teksten is dat een paginanummer, bij digitale bronnen een paginanummer en/of specifieke link naar de vindplaats (dus niet: www.cbs.nl).

---

² Op termijn wordt indiening per email vervangen door indiening via het online portaal LEO van DUO. Zodra dit het geval is, zal hierover gecommuniceerd worden via de website van DUO, de website van de CDHO en deze handreiking.

Als een dossier incompleet wordt ingediend, verzoekt de CDHO de aanvrager om aanvulling op bepaalde onderdelen. De CDHO stelt daarbij een termijn waarbinnen de aanvraag kan worden aangevuld. In beginsel is dat vier weken. De behandeltijd staat dan stil. Zodra de CDHO de aanvulling heeft ontvangen deelt de CDHO aan de aanvrager mee dat de behandeling van de aanvraag wordt hervat. De CDHO geeft daarbij ook aan wanneer de aanvrager het besluit van de Minister tegemoet kan zien. Als de aanvullingstermijn die de CDHO heeft gesteld te kort is om de gevraagde informatie te leveren, dan kan de aanvrager verzoeken om uitstel met een aantal dagen of weken. Als de aanvulling niet op tijd bij de CDHO binnenkomt, kan de aanvraag buiten behandeling gesteld worden.

Nadere uitleg over de indieningsrichtlijnen is opgenomen in bijlage 1 van deze handreiking.

3.3 Zienswijzen

Elke belanghebbende kan een zienswijze indienen op een aanvraag die bij de CDHO in behandeling is. De zienswijze moet binnen tien werkdagen nadat de aanvraag op de website is gepubliceerd worden ingediend. De zienswijze kan een steunbetuiging inhouden of juist argumenten bevatten tegen goedkeuring van de aangevraagde opleiding. De commissie stuurt een afschrift van de zienswijze naar de aanvrager. De aanvrager kan binnen tien werkdagen na ontvangst van de zienswijze een reactie naar de CDHO sturen of aangeven dat zij niet wil reageren. De commissie betreft eventuele ingediende zienswijzen en de reactie van de aanvrager bij de beoordeling van de aanvraag. Deze weging wordt opgenomen in de tekst van het advies.

4. Typen aanvraag

In de Regeling wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende typen aanvragen. De criteria waaraan het macrodoelmatigheidsdossier moet voldoen, hangen samen met de vraag om welk type aanvraag het gaat. Deze staan in de volgende artikelen van de Regeling beschreven:

- Nieuwe opleiding: Art. 6.
- Nieuwe opleiding op meerdere locaties: Art. 6.³
- Nieuwe vestigingsplaats van een bestaande opleiding⁴: Art. 9 lid 1 in samenhang met art. 6.
- Clusteraanvraag: Art. 8.
- Joint degree: Art. 6 in samenhang met art 12.
- Wo opleiding bij hogeschool of hbo opleiding bij universiteit: Art. 7 in samenhang met art. 6.
- Verplaatsing: Art. 9 lid 2.

---

³ Er is bij dergelijke aanvragen geen sprake meer van een aanvraag voor een hoofd- en een nevenvestiging, maar van een opleiding met meerdere vestigingen. Dit betekent dus dat er geen hiërarchie meer bestaat tussen verschillende vestigingsplaatsen.

⁴ reeds in RIO ingeschreven geaccrediteerde bekostigde opleiding

5. Algemene vereisten macrodoelmatigheidstoets (m.u.v. verplaatsingen)

Het uitgangspunt van de macrodoelmatigheidsprocedure is dat de aanvrager aantoont dat er behoefte is aan de gevraagde opleiding en dat er ruimte voor is binnen het bestaande aanbod. De bewijslast ligt dus bij de aanvrager. Dat betekent dat de aanvrager vrij is in het verzamelen en selecteren van bronnen die de aanvraag onderbouwen. De CDHO beoordeelt de argumentatie van de aanvrager en analyseert de aangeleverde bronnen die de grondslag vormen van die argumentatie. Daarnaast kijkt de CDHO ambtshalve naar gegevens in ROA's database AIS en naar zienswijzen van andere instellingen (als deze worden ingediend).

5.1 Criterium a (art. 6 lid 1 sub a in samenhang met art. 6 lid 2)

De aanvrager moet aantonen dat de opleiding aansluit op een arbeidsmarktbehoefte. De arbeidsmarkt wordt primair landelijk beoordeeld. Aanvullend kan ook een regionale en/of een internationale arbeidsmarktbehoefte worden onderbouwd.

De arbeidsmarktbehoefte wordt primair kwantitatief onderbouwd. Dat wil zeggen dat de aanvrager gegevens aanlevert waaruit blijkt hoeveel banen er de komende jaren waarschijnlijk zullen zijn voor afgestudeerden van de beoogde opleiding. Als de aanvrager stelt dat kwantitatieve gegevens niet voorhanden zijn of een onvolledig beeld geven dan moet de aanvrager dit aantonen. Vervolgens kan de aanvrager kwalitatieve arbeidsmarktinformatie leveren. Onder kwalitatieve arbeidsmarktinformatie wordt mede begrepen informatie over maatschappelijke en/of wetenschappelijke ontwikkelingen die leiden tot een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de beoogde opleiding.

In aanvulling op een nationale arbeidsmarktbehoefte kan een instelling betogen dat sprake is van een regionale arbeidsmarktbehoefte. De regionale arbeidsmarktbehoefte moet daarbij, net als de nationale arbeidsmarktbehoefte, kwantitatief (en indien gewenst ook kwalitatief) worden onderbouwd. Het begrip 'regio' is in de Regeling niet gedefinieerd. De UWV arbeidsmarktregio's kunnen als uitgangspunt gehanteerd worden.

In aanvulling op een nationale arbeidsmarktbehoefte kan een instelling betogen dat sprake is van een internationale arbeidsmarktbehoefte. De internationale arbeidsmarktbehoefte moet daarbij, net als de nationale arbeidsmarktbehoefte, kwantitatief (en indien gewenst ook kwalitatief) worden onderbouwd.

Indien een opleiding wordt aangevraagd die overwegend gericht is op opscholing van werkenden kan de commissie adviseren de toestemming te beperken tot de deeltijdvariant, ook wanneer er meerdere varianten worden aangevraagd.

Als de commissie concludeert dat de aanvrager heeft aangetoond dat de opleiding aansluit op een arbeidsmarktbehoefte, voldoet de aanvraag aan criterium a. Vervolgens toetst de commissie de macrodoelmatigheidsaanvraag ook aan criterium b in art. 6 lid 1 van de Regeling.

Als een aanvraag niet voldoet aan criterium a wordt criterium b niet getoetst en wordt de aanvraag afgewezen.⁵

5.2 Criterium b (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met art. 5 lid 4 en art. 6 leden 3 en 4)

Als de aanvrager heeft aangetoond dat er een arbeidsmarktbehoefte bestaat aan de beoogde opleiding, moet de aanvrager aantonen dat er ook ruimte in het landelijk aanbod is voor de aangevraagde opleiding. Het ruimte-criterium bestaat uit drie delen.

5.2.1 Afbakening verwant aanbod

In het eerste deel moet de aanvrager het verwante opleidingsaanbod uiteenzetten. Verwante opleidingen (1) komen inhoudelijk sterk overeen, (2) leiden op tot min of meer dezelfde beroepen, (3) zijn toegankelijk voor min of meer dezelfde instroomdoelgroep en (4) worden in dezelfde opleidingsvorm aangeboden. Het kan hierbij gaan om zowel bekostigde als onbekostigde geaccrediteerde opleidingen die onder vergelijkbare condities worden aangeboden.⁶ Hierbij moet ook rekening worden gehouden met opleidingen die recent een positief macrodoelmatigheidsbesluit hebben ontvangen, maar nog niet zijn gestart.

De aanvrager dient een onderbouwde inschatting te leveren van de instroom in deze verwante opleidingen. De adviezen over de nog niet gestarte opleidingen bevatten een inschatting van de instroom. De aanvrager kan deze raadplegen op de website van de CDHO. De instroom in onbekostigde opleidingen wordt alleen meegerekend als deze bij de CDHO bekend is.

5.2.2. Noodzaak nieuwe opleiding

Bij de noodzaak voor het realiseren van de nieuwe opleiding onderbouwt de instelling dat het niet mogelijk is om de gewenste ontwikkeling te realiseren binnen het bestaande opleidingsaanbod, zowel van de instelling zelf als van andere bekostigde aanbieders van geaccrediteerde opleidingen. De aanvrager betoogt:

- waarom de gewenste ontwikkeling niet in de vorm van een nieuwe afstudeerrichting of curriculumwijziging van een bestaande opleiding gerealiseerd kan worden en welke betekenisvolle inspanningen geleverd zijn om dat wel te proberen;
- waarom de gewenste vernieuwing niet binnen het bestaande aanbod van andere instellingen (zoals is benoemd in het eerste deel) kan worden vormgegeven;
- welke instroom de instelling in de nieuwe opleiding beoogt te realiseren⁷;
- wat het effect is op de landelijke spreiding van het opleidingsaanbod.

---

⁵ Een nadere uitleg over de onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte en hoe de CDHO deze beoordeelt is opgenomen in bijlage 2.

⁶ Onder vergelijkbare condities kijkt de CDHO onder andere naar de hoogte van het collegegeld.

⁷ De aanvrager levert een beredeneerde prognose van de instroom in de nieuwe opleiding. De Regeling geeft niet aan hoe die prognose vormgegeven moet worden. Mogelijke vormen zijn het uitzetten van een enquête onder potentiële studiekeziers, informatie over de instroom bij verwante opleidingen van andere instellingen of van de aanvrager zelf, gegevens over rendementen en doorstroom bij toeleidende opleidingen of, bij deeltijdopleidingen voor werkenden, het uitzetten van een enquête onder werkgevers waarin zij aangeven hoeveel werknemers de opleiding zouden willen volgen.

5.2.3 Aansluiting profiel instelling

De instelling dient aan te tonen dat de nieuwe opleiding past bij het profiel van de instelling zoals beschreven in het instellingsplan. De instelling besteedt daarbij ook aandacht aan het profiel van instellingen met verwant bekostigd aanbod. Het gaat hierbij om plannen van de instellingen op centraal (i.e. niet op facultair) niveau.

Als de commissie concludeert dat de aanvrager heeft aangetoond dat er ruimte is voor de opleiding, voldoet de aanvraag aan criterium b.

5.3 Advies over indeling RIO-(sub)onderdeel en ISCED-rubriek

In de toelichting op de Regeling is bepaald dat de CDHO de Minister adviseert over de voorgestelde indeling in het RIO.⁸ Uitgangspunt is dat een opleiding in het RIO-(sub)onderdeel wordt ondergebracht dat inhoudelijk het meest passend is en waar ook de verwante opleidingen zijn geregistreerd. De inhoud van de opleiding prevaleert boven de indeling van verwante opleiding.⁹ Een opleiding wordt niet ingedeeld op basis van de kosten die een instelling maakt voor het verzorgen van de opleiding.

Instellingen wordt gevraagd om zelf een voorstel te doen voor de (her)indeling. U motiveert de voorgestelde indeling aan de hand van een korte beschrijving van de inhoud van de opleiding en de indeling van het bestaande verwante aanbod. Om inzicht te krijgen welke RIO-(sub)onderdelen er zijn en waar de bestaande verwante opleidingen zijn ingedeeld, verwijst de CDHO u graag door naar de website van DUO.

In de toelichting op de Regeling is ook bepaald dat de CDHO adviseert over de voorgestelde indeling in ISCED-F 2013 (International Standard Classification of Education- Fields of education and training 2013). ISCED is de internationale onderwijsindeling van de UNESCO en omvat twee los van elkaar te gebruiken indelingen, een voor niveau (ISCED 2011) en een voor richting (ISCED-F 2013). Het CBS gebruikt de ISCED-F 2013-indeling voor zijn statistieken over onderwijs. De CDHO gebruikt de ISCED-F 2013 classificatie bij de afbakening van het verwante aanbod, naast de indeling in Croho/RIO en die van het ROA. In de ISCED-F 2013 worden opleidingen gegroepeerd op basis van inhoudelijke verwantschap. Dit gebeurt op vier niveaus: hoofdgroep, subgroep, detailgroep en rubriek. De hoofdgroep, subgroep en detailgroep maken deel uit van de internationale ISCED-classificatie. De rubriek is een nog fijnmaziger niveau dat het CBS zelf heeft toegevoegd. Het CBS heeft alle geaccrediteerde bekostigde en onbekostigde hbo en wo opleidingen in RIO ingedeeld volgens de ISCED-systematiek. Het CBS gebruikt de ISCED-F 2013 als uitgangspunt voor de Standaard Onderwijsindeling 2021 (<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/classificaties/onderwijs-en-beroepen/isced/isced-f-2013-richting>). De Standaard Onderwijsindeling wordt door het CBS jaarlijks (in het eerste kwartaal) geactualiseerd met de nieuwe opleidingen van dat studiejaar.

---

⁸ Hier is een wetswijziging voor nodig. Deze is aangekondigd in de brief 'Wijzigingen in herziene Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs' (12 juni 2023).

⁹ E.g. een hbo bachelor Recht past in het RIO-onderdeel Recht en niet in het onderdeel Economie, waar verwante opleidingen zoals de hbo bachelor Management, Economie en Recht in is ingedeeld.

Een aanvrager kan zelf een voorstel doen voor indeling van de beoogde opleiding in een ISCED-rubriek. De CDHO toetst, in overleg met het CBS, of dit voorstel passend is gelet op de inhoud van de opleiding en de indeling van verwante opleidingen. Als de aanvrager zelf geen voorstel voor een rubriekscore doet, stelt de CDHO in overleg met het CBS vast welke ISCED-codering passend is. De ISCED-classificatie maakt onderdeel uit van het advies van de CDHO aan de Minister en van het besluit van de Minister over de aanvraag. Als de opleiding in RIO wordt geregistreerd, wordt ook de ISCED-classificatie daarbij opgenomen. Deze toevoeging is van grote waarde voor statistisch onderzoek en de analyse van verwante opleidingen. De ISCED-classificatie heeft geen gevolgen voor de (hoogte van de) bekostiging.

6. Specifieke vereisten macrodoelmatigheidstoets (m.u.v. verplaatsingen)

6.1 Nieuwe opleiding (incl. joint degrees)

Een aanvraag voor een nieuwe opleiding (al dan niet met meerdere vestigingsplaatsen of vormgegeven door meerdere instellingen) moet voldoen aan de bovenstaande algemene vereisten voor een macrodoelmatigheidstoets.

6.2 Nieuwe vestigingsplaats

Een aanvraag voor een nieuwe vestigingsplaats van een bestaande opleiding is identiek aan de aanvraag voor een nieuwe opleiding, met dien verstande dat er bij een nieuwe vestigingsplaats geen voorstel gedaan hoeft te worden voor de indeling in een RIO-(sub)onderdeel en een ISCED-rubriek. De opleiding is immers al geregistreerd.

6.3 Clusteraanvragen

Een clusteraanvraag moet vermelden welke instellingen en opleidingen onderdeel uitmaken van de aanvraag en wat de beoogde vestigingsplaatsen zijn. Voor elk van deze opleidingen moet worden voldaan aan de algemene vereisten die hierboven staan vermeld. De argumentatie mag een algemeen deel omvatten wat voor alle opleidingen geldt en een specifiek deel dat voor specifieke aanvragen telt.

Verder moeten instellingen bij een clusteraanvraag aantonen dat er op landelijk niveau is samengewerkt met alle andere betrokken instellingen, alle instellingen met verwant bekostigd opleidingsaanbod, het werkveld en maatschappelijke partners (incl. de koepels).

Als een clusteraanvraag positief wordt beoordeeld, kunnen de betrokken instellingen binnen achttien maanden na het positief besluit een verzoek om vrijstelling van de individuele macrodoelmatigheidstoets indienen bij de CDHO. Het formulier hiervoor is te vinden op de website van de CDHO.

In het besluit voor een clusteraanvraag kunnen beperkingen worden opgenomen. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat slechts een deel van de voorgenomen opleidingen positief wordt beoordeeld of dat de toestemming wordt beperkt tot bepaalde varianten of locaties.

6.4 Wo opleiding bij hogeschool of hbo opleiding bij universiteit

Een aanvraag voor een wo opleiding bij een hogeschool of een hbo opleiding bij een universiteit is identiek aan de aanvraag voor een nieuwe opleiding. In aanvulling daarop moet ook worden voldaan aan het criterium in art. 7 van de Regeling (dit ziet op langdurige samenwerking).

7. Verplaatsing

Bij een verplaatsing van een opleiding is geen sprake van uitbreiding van het opleidingsaanbod; de opleiding gaat immers weg op locatie A en komt terug op locatie B. Een verplaatsing van een opleiding zal dus geen of nauwelijks effect hebben op de toevoer van werkzoekenden op de Nederlandse arbeidsmarkt. Een verplaatsing brengt wel een verandering teweeg in de regionale spreiding en kan daardoor effect hebben op de instroom in verwante opleidingen en op de instroom in de opleiding zelf. Om die reden moet bij een verplaatsing worden aangegeven welke verwante opleidingen er zijn en waar deze gevestigd zijn, hoe de instroom in deze opleidingen eruit ziet, wat de gevolgen van de verplaatsing van de opleiding zullen zijn op de instroom in deze verwante opleidingen en wat het effect van de verplaatsing is op de instroom in de te verplaatsen opleiding zelf.

Bijlage 1. Richtlijnen indiening aanvraag

Opbouw aanvraagformulier

Volg de opbouw van het aanvraagformulier dat de CDHO op haar website heeft gepubliceerd.

Indiening aanvraag

Controleer bij het indienen van de aanvraag of alle gegevens volledig zijn ingevuld.

- Bij het invullen van de naam van de opleiding adviseert de CDHO met klem om de oriëntatie, het niveau en de aanduiding van de graad niet in de naam op te nemen. Bij inschrijving in RIO resulteert dit in een dubbele vermelding van het niveau (bijvoorbeeld hbo master M Master in Project Management MA).

Controleer of alle bestanden (ook bijlagen) als aparte bestanden zijn aangeleverd. Gebruik daarbij de volgende standaardnaamgeving:

- Brief aanvraag – de aanvraagbrief met handtekening van een lid van het CvB.
- Aanvraagformulier – het (volledig ingevulde) aanvraagformulier. Een aanvraagformulier zonder contactgegevens kan direct worden meegeleverd voor publicatie op de CDHO-website.
- Bijlage [x] [naam bestand] – Alle bestanden met bijlagen worden genummerd. De naam van het document kan ook worden toegevoegd.

Idealiter worden bestanden in (doorzoekbare) PDF's aangeleverd. Tabellen met data uit (arbeidsmarkt)onderzoeken worden waar mogelijk in Excel aangeleverd.

Bronnen die online (zonder inloggegevens) beschikbaar zijn hoeven niet als bijlage bij te worden geleverd. Er moet wel een specifieke hyperlink worden opgenomen in de bronvermelding (zie hieronder).

Bronvermelding aanvraagformulier

Verwijzingen naar bronnen worden als voetnoten in het dossier vermeld. Een lijst van alle gebruikte bronnen wordt in een bronnenlijst opgenomen.

Wanneer er verwezen wordt naar specifieke informatie in de bron, wordt er zo exact mogelijk verwezen naar de vindplaats.

- Bij rapporten etc. worden paginanummers vermeld.
- Bij verwijzingen naar specifieke gegevens op websites wordt de hyperlink vermeld.¹⁰
- Bij (digitale) databanken en dashboards wordt aangegeven hoe de gegevens te reproduceren zijn.

Bij verwijzingen wordt er zo veel mogelijk geciteerd en zo min mogelijk geparafraseerd.

Als er bronnen worden meegeleverd bij het dossier, dient de volledige bron mee te worden gestuurd (niet een losse pagina) zodat de commissie de aangehaalde informatie in de context van de bron kan plaatsen.

---

¹⁰ Controleer deze voor indiening om te zien of zij nog steeds werken.

Bijlage 2. Beoordeling bronnen

Voorbeelden van bruikbare bronnen

Bij de onderbouwing van een aanvraag kan gebruik worden gemaakt van verschillende soorten bronnen. De aanvrager is vrij in de keuze van de gebruikte bronnen. Enkele voorbeelden van veelgebruikte bronnen zijn:

- De arbeidsmarktprognoses die zijn opgenomen in ROA's Arbeidsmarkt Informatie Systeem (AIS)
- De rapporten en de website van het UWV
- De gegevens van CBS-statline
- Rapporten van werkgevers- en brancheorganisaties
- Arbeidsmarktonderzoeken zoals (1) vacaturepeilingen, (2) enquêtes onder werkgevers en (3) interviews met werkveldpartijen
- Adhesiebetuigingen¹¹
- Beleidsstukken van de Rijksoverheid
- Onderzoeksagenda's van NWO, KNAW en Horizon Europe

Relevantie bronnen

Bronnen moeten altijd valide, navolgbaar en relevant (i.e. actueel en specifiek) zijn. Daarnaast moeten bronnen afkomstig zijn van een onafhankelijke organisatie danwel één die geen direct belang heeft bij het realiseren van een opleiding.

Wanneer een bron ouder is dan vijf jaar dient uit te worden gelegd waarom deze nog steeds relevant is, of kan de samenhang met recentere bronnen worden beschreven om een lange-termijn ontwikkeling te onderbouwen. Dit geldt ook voor bronnen die zien op reeds afgeronde programma's (zoals een Strategische Agenda tot 2020). Arbeidsmarktonderzoeken zoals vacaturepeilingen en werkgeversinterviews worden in principe alleen meegenomen als ze niet ouder dan twee jaar zijn, tenzij aangegeven kan worden dat de resultaten nog steeds relevant zijn.

Richtlijn beoordeling arbeidsmarktonderzoeken

Omdat de CDHO zo transparant mogelijk wil zijn over haar beoordelingswijze, is op de volgende pagina's weergegeven hoe er wordt omgegaan met de beoordeling van arbeidsmarktonderzoeken die in opdracht van de aanvrager zijn uitgevoerd.

Bij arbeidsmarktonderzoeken die in opdracht van de aanvrager zijn uitgevoerd is het bijzonder van belang dat de commissie de onafhankelijkheid van de respondenten én de resultaten van het onderzoek kan verifiëren. De commissie gaat zorgvuldig om met alle (persoons)gegevens

---

¹¹ Adhesiebetuigingen van werkgevers worden enkel meegewogen als deze daadwerkelijk blij geven van een concrete arbeidsmarktbehoefte. Een verklaring waaruit blijkt dat een werkgever de voorgenomen opleiding inhoudelijk interessant vindt, is immers geen bewijs voor het bestaan van baanopeningen voor deze afgestudeerden.

die de commissie ontvangt. Meer informatie hierover is opgenomen in de privacyverklaring op de website.¹²

---

¹² <https://www.cdho.nl/disclaimer>

Kenmerk onderzoek	Aspect beoordeling
Is de gehanteerde methodiek helder beschreven?	Validiteit methode
Hebben de vragen betrekking op de opleiding zoals die in de aanvraag omschreven wordt?	Validiteit methode
Is inzichtelijk welke vragen zijn gesteld?	Validiteit methode
Is de vraagstelling helder?	Validiteit methode
Zijn de resultaten ontdubbeld?	Validiteit methode, navolgbaarheid en relevantie
Zijn de resultaten per vraag opgenomen?	Navolgbaarheid
Zijn de resultaten van alle respondenten opgenomen?	Navolgbaarheid
Zijn de cijfers die genoemd worden in de aanvraag herleidbaar tot het onderzoeksrapport?	Navolgbaarheid
Zijn de namen van organisaties bekend?	Navolgbaarheid en relevantie
Is er een aanduiding van de arbeidsmarktsectoren waar deze organisaties deel van uitmaken?	Navolgbaarheid en relevantie
Zijn de namen van respondenten (bij interviews) bekend?	Navolgbaarheid en relevantie
Zijn de functies van respondenten genoemd of omschreven?	Navolgbaarheid en relevantie
Biedt het rapport inzicht in de combinatie functie van de respondent+organisatie+sector en de resultaten?	Navolgbaarheid en relevantie
Is duidelijk hoeveel personen de vragen hebben beantwoord?	Relevantie
Biedt het rapport inzicht in de omvang van de bevroegde organisaties?	Relevantie
Biedt het rapport inzicht in de locaties waar de bevroegde organisaties gevestigd zijn?	Relevantie
Bij extrapolatie: is die gebaseerd op een steekproef van voldoende omvang?	Relevantie
Is het peilmoment/de peilperiode vermeld?	Relevantie

Definities

Validiteit: het onderzoek is volgens een deugdelijke methode opgezet en uitgevoerd en de gebruikte methode is helder beschreven (je meet wat je wil meten).

Navolgbaarheid/verifieerbaarheid/reproduceerbaarheid: het onderzoek biedt voldoende informatie over kenmerken van de respondenten en de antwoorden van die respondenten zodat de onderzoeksresultaten door de commissie geverifieerd/herhaald zouden kunnen worden.

Relevantie: het onderzoek is van voldoende omvang (relatief; hangt af van de omvang van de doelmarkt), de respondenten zijn wegens hun functie, aard en omvang van de organisatie en/of aard van de bedrijfssector en locatie in staat om een gezaghebbende uitspraak te doen over de arbeidsmarktbehoefte aan dit type afgestudeerden en het onderzoek is voldoende recent (geen prognoses over het verleden).

Effect op de beoordeling

1. Validiteit

Is een onderzoek valide? Het onderzoek wordt betrokken bij de beoordeling. Is een onderzoek niet valide? Dan wordt het buiten beschouwing laten. De navolgbaarheid, relevantie, actualiteit en inhoud hoeven dan niet meer beoordeeld te worden. Is een onderzoek niet geheel valide? Dan is de commissie terughoudend om gewicht aan het onderzoek toe te kennen omdat bepaalde elementen de validiteit belemmeren (bijvoorbeeld: niet duidelijk of de resultaten ontdubbeld zijn, niet alle vragen zijn helder).

2. Navolgbaarheid

Is een onderzoek navolgbaar? Het onderzoek wordt betrokken bij de beoordeling. Is een onderzoek niet navolgbaar? Er wordt geen gewicht toegekend aan de onderzoeksresultaten. Is een onderzoek deels navolgbaar? Dan is de commissie terughoudend om gewicht aan het onderzoek toe te kennen omdat bepaalde elementen de navolgbaarheid belemmeren (bijvoorbeeld: niet alle reacties van de respondenten zijn opgenomen, er is te weinig informatie over de relevantie van de respondenten).

3. Relevantie

Is een onderzoek relevant? Het onderzoek wordt betrokken bij de beoordeling. Is een onderzoek niet relevant? Dan wordt er geen gewicht toegekend aan de onderzoeksresultaten. Is een onderzoek deels relevant? Dan is de commissie terughoudend om gewicht aan het onderzoek toe te kennen omdat bepaalde elementen afbreuk doen aan de relevantie (bijvoorbeeld: responsgroep te klein, irrelevante sectoren erbij, andere regio, prognoses over het verleden).